

31.08.2023

BRIKS - død eller genfødt?

BRIKS bliver udvidet med seks nye medlemmer - hvad betyder det for gruppens styrke og interne spændinger?

Skrevet af

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

Kontakt

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

Resume

- BRIKS-topmødet i Sydafrika den 22.-23. august 2023 blev mødet, hvor det gamle BRIKS - med ambitionen om, at medlemslandene skulle blive verdens førende økonomiske magter - endegyldigt blev lagt i graven.
- I stedet opstod et BRIKS+ med flere nye medlemmer og med en ny ambition om at være en førergruppe for The Global South, der kan bane vejen for en ny og mere retfærdig verdensorden, og hvor de vestlige lande med G7 og ikke mindst USA og EU ikke længere skal styre verden.
- Det skal f.eks. være slut med G7-landenes krav om fuld opbakning til Ukraine, om at isolere Rusland og om at indføre sanktioner over for Kina.
- Nu skal den gamle verdensorden præget af G7's dominans ændres til en mere multipolær verden med mere magt og indflydelse til udviklingslande i alle internationale organisationer og med mere respekt for deres måde at styre og indrette samfundet på.
- For at styrke the Global South skal BRIKS medlemskredsen udvides, så man kan skabe bredt forankrede alliancer og fælles positioner i det internationale samarbejde.
- BRIKS+ kan måske blive et "FN-South," hvor holdninger kan koordineres for at sikre øget indflydelse i internationale organisationer og fora. En bredere medlemskreds betyder også, at det kan blive vanskeligere at nå til enighed om konkrete tiltag. Selv om Kina blev styrket på topmødet ved at få sin udvidelsespolitik igennem, kan interne konflikter - herunder spændingerne mellem Kina og Indien - vanskeliggøre det fremtidige samarbejde.

BRIKS-topmøde i Sydafrika

Den 22. - 23. august i år var der topmøde for BRIKS-landene i Sydafrika. Det er det første møde for landenes stats- og regeringschefer efter Corona krisens start, og det blev et ret anderledes møde end de tidligere både mht. til deltagere og emner. Præsident Putin var nødt til at deltage på videolink grundet anklagerne om krigsforbrydelser mod ham, hvilket har resulteret i, at Den Internationale Strafferets Domstol ICC har udstedt arrestordre mod ham. Sydafrika, der er medlem af ICC, vil være forpligtiget til at anholde Præsident Putin, hvis han ankom til landet.

Putin fik dog en sejr med hjem, idet alle BRIKS-landene tog imod hans indbydelse til at være vært for det næste BRIKS topmøde i Kazan i Rusland - et velrettet spark til

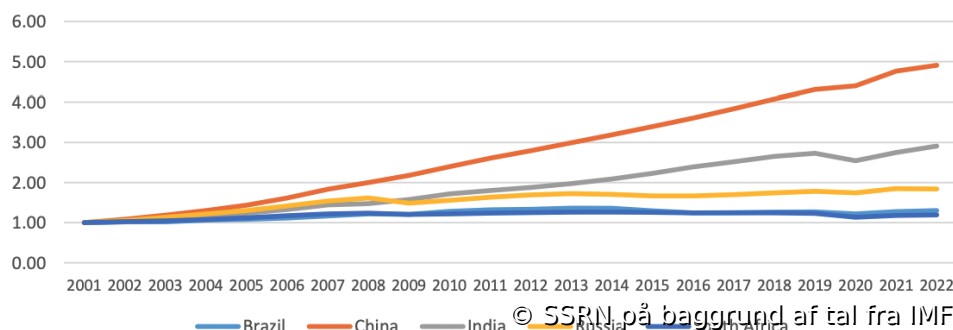
især USA og EU for deres forsøg på at isolere Rusland pga. invasionen i Ukraine. Vigtigere var dog topmødets beslutning om at udvide medlemskreds så det oprindelig BRIKS nu blev til BRIKS+ med 6 nye medlemslande og muligvis flere på sigt. Beslutningen indgår i den 26 sider lange fælleserklæring fra mødet.[1](#), [2](#), [3](#)

Det gamle BRIKS

Der var i starten af 00'erne store forventninger til den økonomiske udvikling for BRIK-landene (Brasilien Rusland, Indien og Kina), hvor der senere blev tilføjet et S for Sydafrika. Prognoser forudså, at disse 'Global South' lande – eller som de hed dengang 'Emerging Economies' eller 'Vækstlande' – økonomisk ville overhale de mere udviklede Global North lande inden for få årtier.

Realiteterne blev meget anderledes. Mens Rusland, Brasilien og Sydafrika har haft meget begrænset eller ingen økonomisk vækst siden finanskrisen i 2008-2009, har Indien klaret sig lidt bedre, som vist i nedenstående figur. Kun Kina fortsatte med høje væksttal indtil nu, men står nu også reelt overfor lavvækst.

Figur 1: BRIKS pr capita BNP i konstant PPP dollars, indekseret til 2001 = 1.0

Så hvorfor svigtede de optimistiske prognoser, som finanshuset Goldman Sachs med topøkonomen Jim O'Neil i spidsen fremlagde i 2001, da han 'opfandt' BRIK?[4](#)

I de første år holdt prognoserne meget godt. Dog var de høje væksttal ofte baseret på midlertidige opsving efter tidligere år med stagnation, godt hjulpet af høje råvarepriser, som var - og fortsat er - den vigtigste drivkraft for økonomierne i lande som Brasilien, Rusland og Sydafrika. Kun Kina viste vedblivende høj vækst frem til nu, medens Indien har haft en løbende men ikke just imponerende økonomisk vækst.

Det skyldes således primært Kinas vækst, at BRIKS nu udgør omkring en fjerdedel af det globale BNP og med Indien, som nu verdens mest folkerige land, repræsenterer hele 42% af verdens befolkning.

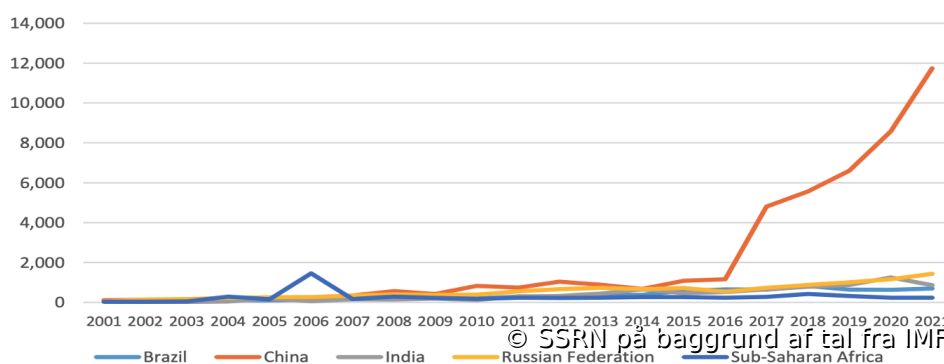
I samme periode har 'konkurrenterne' – d.v.s. de udviklede økonomier i The Global North efter finanskrisen i 2007-08 – vist fortsat vækst, som i høj grad er drevet af globaliseringen, teknologisk udvikling inden for IT og nu investeringer i grøn teknologi.

Det har generelt vist sig svært for de økonomisk mindre udviklede lande i The Global South at kæmpe sig op blandt de udviklede lande. Undersøgelser af IMF, UNDP og andre viser, at kun ca. 25% af verdens lande kan kategoriseres som udviklede økonomier. Dette tal har været stort set uændret siden 1980, hvor globaliseringen tog fart, hvilket ellers skulle have givet nye muligheder for vækst også i udviklingslandene.⁵

Det er således meget imponerede, at Kina har været i stand til at vise høje væksttal over de seneste årtier frem til nu. Dette skyldes bl.a., at Kina dels har søgt at overtage teknologisk viden fra de udviklede lande – på mere eller mindre legitim vis – og dels har satset målrettet på egen forskning, udvikling og selvforsyning på en helt anden måde end de øvrige BRIKS lande.

Se figuren nedenfor over indtjening fra forskningsresultater-Intellectuel Property Receipts.

Figur 2: BRIKS kvitteringer for intellektuelle ejendomsrettigheder

Med undtagelse af Kina, har de skuffende økonomiske resultater hos BRIKS over de senere år betydet, at interessen for BRIKS forsvandt, og at de afholdte topmøder ej heller gav reelle resultater grundet betydelige interesseforskelle mellem landene,

især mellem Kina og Indien. BRIKS så altså ud til at skulle gå en stille død i møde, men nu kan samarbejdet måske genopstå med nyt liv i et udvidet forum og med nyt indhold.

Det nye BRIKS+ med nye medlemmer og ambitioner

Det nye BRIKS+ fokuserer på øget global politisk indflydelse og ønsker at nedtone de oprindelige ambitioner om hurtig økonomisk ligestilling. Ambitionen er nu primært at ændre den eksisterende verdensorden således, at The Global South markant styrkes i internationale organisationer og forhandlinger på bekostning af The Global North.

De seneste års geopolitiske udvikling har givet BRIKS-samarbejdet ny energi, øget relevans og et klart mål om en mere multipolær verden, hvor magtmonopolet hos de nordlige G7-lande med USA i spidsen brydes. The Global South med BRIKS-landene i spidsen vil således ikke acceptere krav om helhjertet opbakning til USA's og EU's sanktioner mod Rusland som følge af invasionen af Ukraine, ej heller til sanktionspolitikken som følge af teknologi- og handelskrigen mellem USA og Kina. Ved at forlade vækstambitionen og i stedet vælge et Global South politisk samarbejde for en ny verdensorden som ambition, er der også skabt grundlag for at udvide medlemskredsen.

Kina har i længere tid inden topmødet i Sydafrika skubbet på for at udvide medlemskredsen i BRIKS for derved at sikre sig allierede og give BRIKS+ ny retning og styrke. Flere af de andre BRIKS lande var imidlertid mere skeptiske. Brasilien frygtede inden topmødet, at flere medlemmer ville udvande landets egen indflydelse, men sadlede om under mødet og begyndte at arbejde på andre latinamerikanske lande som Argentina og Venezuela kunne indgå som nye medlemmer. Også Indien var oprindeligt imod en udvidelse af medlemskredsen, som de frygtede primært ville øge Kinas magt og indflydelse, men også præsident Modi erklærede på topmødet, at han nu ville hilse nye medlemmer velkomne.

Vejen var dermed banet for et udvidet BRIKS+ samarbejde, og topmødet resulterede i, at Saudi Arabien, Iran, Ægypten, Argentina, Etiopien og De Forenede Arabiske Emirater til UA blev inviteret til at blive medlemmer, af hvad der nu kan benævnes BRIKS+, fra starten af 2024.

Der blev på topmødet signaleret, at flere lande kunne blive medlemmer fremover. BRIKS har imidlertid altid rummet store modsætninger og begrænsninger, som har lammet samarbejdet – og en udvidet medlemskreds gør ikke samarbejdet lettere^{6, 7}.

Udfordringer for BRIKS+

En større medlemskreds giver nok øget politisk tyngde, men kan også øge de indre modsætninger i 'det gamle' BRIKS endnu mere. Det vil f.eks. vise sig under de fortsatte drøftelser, hvorvidt BRIKS+ kan bryde den amerikanske dollars dominans mht. finansiering af global handel, investeringer og valutareserver. Her har der været ambitiøse planer om at skabe en ny fælles valuta som i praksis er et ekstremt vanskeligt projekt og flere iagttagere mener reelt er umuligt. 'Faderen' til begrebet BRIK, Jim O Neil, afviser, at det nogensinde vil ske, samt at en udvidet medlemskreds kun vil vanskeliggøre et sådant projekt⁸.

I fælleserklæringen fra Topmødet 2023 har man da også nu fokuseret på en mindre ambitiøs model, nemlig øget brug af egne valutaer i visse typer af samhandel mellem BRIKS+-landene.

Et andet område, der blev drøftet i Sydafrika, var en mulig styrkelse af New Development Bank (NDB), der blev vedtaget i 2015 som modvægt til den USA-dominerede Verdensbank. Målet med NDB har været at yde lån til infrastruktur- og bæredygtighedsprojekter i 'emerging markets' og udviklingslande. Det har imidlertid været svært at få virkelig vækst i DNB, der siden den blev dannet kun har leveret begrænsede udlån – men måske kan kapitaltilførsel fra det nye velstående medlem Saudi Arabien styrke banken⁹.

BRIKS+ som et nyt "FN-South"

Fælleserklæringen fra topmødet i Sydafrika giver måske et signal om, hvad BRIKS+ kan anvendes til. Det er en FN-lignende tekst med generelle formuleringer, der søger at berøre – men ikke løse – en lang række problemer i verden: The Global South ønsker fred og fordragelighed i verden, ikke-indblanding i indre anliggender, mere magt i alle internationale organisationer, mere respekt for deres værdier, mere finansiell støtte fra de velstående lande og mest konkret mere magt til G20 på bekostning af G7-smukke ord men hvordan i praksis.

Der er dog konkrete områder, hvor det nye BRIKS+ vil søge at få resultater. Det kan blive emner såsom udvidelse af FN's Sikkerhedsråd, ændret politik i IMF men mindre strenge krav til økonomisk trængte lande og som skal have IMF 'bistand' eller en ændret politik i Verdensbanken med flere lån på blødere vilkår og med færre krav mht. menneskerettigheder, demokrati, miljø og arbejdstagerrettigheder. Også på klimaområdet kan BRIKS formentlig enes om, at de velstående lande skal levere endnu større CO2-reduktioner mens udviklingslande skal have øgede kompensationer for deres miljøindsats og for de omkostninger ved klimakrisen, som allerede rammer flere af dem hårdt.

Dog giver manglende resultater i det hidtidige BRIKS-samarbejde og store interesseforskelle landene imellem anledning til en vis tvivl om, hvorvidt BRIKS-landene virkelig har evnen til at udgøre en handlekraftig modvægt til de etablerede globale organisationer og til G7-landenes stærke økonomiske lederskab.

Man skal imidlertid ikke undervurdere den stigende utilfredshed hos Global South landene over for den måde vi i Vesten har brugt vores magt på. BRIKS+ kan blive en slags "FN-South" og virke som et forum for øget politisk koordination, der måske kan styrke udviklingslandene over for de nordlige udviklede lande. Det vil være et forum, hvor ikke mindst Kina må ventes at blive meget aktiv, men samtidig et forum, hvor konkurrencen og konflikterne mellem Indien og Kina kan bremse større initiativer.

[1sdg.iisd.org/events/15th-brics-summit/](https://sdg.iisd.org/events/15th-brics-summit/)

[2en.wikipedia.org/wiki/15th_BRICS_summit](https://en.wikipedia.org/wiki/15th_BRICS_summit)

3brics2023.gov.za/wp-content/uploads/2023/08/Jhb-II-Declaration-24-August-2023-1.pdf

4www.ft.com/content/d8347bd0-cc4f-4c3b-9225-0ccd272330a6

5papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm

6economictimes.indiatimes.com/news/international/saudi-arabia/saudi-arabia-uae-argentina-lead-race-to-become-brics-members/articleshow/102732416.cms

www.intellinews.com/brics-bloc-brics-new-members-277210

7www.business-standard.com/economy/news/brics-countries-likely-to-add-five-new-members-during-august-summit-123062900836_1.html

8www.ft.com/content/d8347bd0-cc4f-4c3b-9225-0ccd272330a6

9www.ndb.int/about-ndb/